

28 665

Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 ten behoeve van de stimulering van de milieukwaliteit van de elektriciteitsproductie

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 15 mei 2003

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de nadere opmerkingen en vragen van de leden van de verschillende fracties. Ik ben verheugd over de blijvende voortvarendheid waarmee de behandeling van dit wetsvoorstel ter hand wordt genomen. Graag maak ik dan ook van de gelegenheid gebruik om, alvorens het wetsvoorstel plenair wordt behandeld, op enkele punten nader in te gaan. Ik vertrouw er op dat met deze antwoorden de gevraagde verduidelijking wordt geboden.

De leden van de fractie van het CDA vroegen of reeds uitwerking gegeven wordt aan de mogelijkheid ook voor mechanische energie subsidie beschikbaar te stellen en op welke wijze dat dan geregeld zal worden. Op dit moment wordt gewerkt aan een mogelijke uitwerking daarvan. Voor het subsidiëren van mechanische energie, geproduceerd met een installatie voor warmtekrachtkoppeling, is het noodzakelijk deze vorm van energie ook te meten. Thans wordt onderzocht of, en zo ja welke, meeteisen gesteld kunnen worden. Voorts wordt een berekeningswijze uitgewerkt om mechanische energie gelijk te stellen aan elektrische energie, zodat voor mechanische energie subsidie kan worden verstrekt volgens dezelfde voorwaarden en procedures als voor elektrische energie. Indien bovengenoemde werkzaamheden tot bruikbare oplossingen leiden, zal in de uitvoeringsregelgeving een nadere uitwerking worden gegeven aan de mogelijkheid ook voor mechanische energie subsidie beschikbaar te stellen. Hierbij kan worden aangesloten bij uitvoeringsregelgeving ten behoeve van de CO₂-index, waarbij de subsidiëring geschiedt op basis van de vermeden CO₂-uitstoot. Streven is dat dit systeem met ingang van januari 2004 operationeel is. Dit is naar verwachting ook een goed criterium voor de subsidiëring van mechanische energie.

De leden van de fractie van het CDA vroegen een nadere toelichting op artikel 95. Daarnaast vroegen zij of het volledig separaat meten van duurzame elektriciteit achter de meter die op het net wordt ingevoerd wel – relatief gemakkelijk – mogelijk is en wat de kosten daarvan zijn als aan de Meetcode moet worden voldaan. Ook vroegen zij waarom een terugdraaiende meter niet aan de Meetcode zou kunnen voldoen en of de meetcode wel haalbare en dus betaalbare eisen stelt aan de kleinere consument en producent.

De bepalingen met betrekking tot duurzame elektriciteit achter de meter zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 95c. Dit artikel is bedoeld om kleinverbruikers een wettelijk recht te geven om zelf duurzame elektriciteit op te wekken. De leverancier van deze kleinverbruiker is verplicht de door de kleinverbruiker zelf geproduceerde elektriciteit tegen een redelijke vergoeding af te nemen. Het volledig separaat meten van de elektriciteit die door een afnemer van het net wordt afgenomen enerzijds, en de door de afnemer zelf geproduceerde (duurzame) elektriciteit die hij op het net invoedt anderzijds, is relatief eenvoudig. Om dit mogelijk te maken moet een twee-richtingen meter (ook wel bi-directionale meter of ODN-LDN meter genoemd) geïnstalleerd worden. Met behulp van deze meter – welke voldoet aan de Meetcode – worden de elektriciteitsstromen separaat en momentaan gemeten. Dit type meter is globaal genomen twee keer zo duur als een normale meter. Naar schatting zijn de aanschafkosten van een normale meter ca. € 50,- en die van een twee-richtingen meter dus ca. € 100,-. De meter kan ook worden gehuurd. De maandhuur van een normale meter is ca. € 2,- en die van een twee-richtingen meter ca. € 4,-. Voor de plaatsing van een nieuwe meter moeten uiteraard ook installatiekosten betaald worden, welke voornamelijk bestaan uit arbeidsloon. Voor de installatie van een meter is 2 à 3 mensuur nodig. Uit het voorgaande blijkt dat de meeteisen zoals gesteld in de Meetcode voor duurzame elektriciteit achter de meter ook voor kleine consumenten en producenten haalbaar en betaalbaar zijn. Mijn conclusie is dat het invoeden van duurzame elektriciteit achter de meter op het net relatief gemakkelijk en goedkoop mogelijk is.

Met behulp van zogenaamde terugdraaiende meters kan niet eenduidig en separaat worden gemeten hoeveel elektriciteit van het net wordt afgenomen en hoeveel (duurzame) elektriciteit op het net wordt ingevoerd. Daarmee wordt niet voldaan aan de Meetcode. Een terugdraaiende meter geeft namelijk alleen het saldo van netafname en netinvoeding in een bepaalde periode weer. Hierdoor is het enerzijds niet mogelijk om de van het net afgenomen elektriciteit juist te factureren. Anderzijds is het met een terugdraaiende meter niet mogelijk om de hoeveelheid duurzaam geproduceerde en op het net ingevoede elektriciteit te meten. Dit laatste is juist nodig om de hoogte van de in het voorgestelde artikel 95c bedoelde redelijke terugleververgoeding vast te stellen.

De leden van de fractie van het CDA verzochten de regering nogmaals in te gaan op de negatieve effecten van de vollaasturesystematiek en meer in het bijzonder op de signalen uit het veld van producenten. Ik zal graag nader ingaan op de effecten van de gekozen vollaasturesystematiek. De door de leden van de CDA-fractie genoemde signalen hebben ook mij bereikt. Bij het geschetste beeld dat door de gekozen systematiek plaatsing van windturbines welhaast onmogelijk wordt gemaakt, wil ik graag een kanttekening plaatsen. De vergoeding van 4,9 eurocent voor opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie op land is gebaseerd op het wegnemen van de onrendabele top van investeringen in windenergie op land. Deze vergoeding is tot stand gekomen na consultatie van marktpartijen. Door deze vergoeding te koppelen aan een maximum van 18 000 vollaasturen en aan een periode van maximaal 10 jaar, worden gemiddeld genomen ook investeringen in minder windrijke locaties rendabel.

Ten aanzien van de mogelijk ongewenste effecten van de vollaasturesystematiek, zoals aangegeven door de voorbeelden van Wind Constructors International en de Duurzame Energie Koepel, merk ik het volgende op. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken wordt thans onderzoek verricht naar alternatieve systemen voor de vollaasturen. Dit naar aanleiding van de motie-Gerkens c.s (Kamerstukken II 2002/03, 28 665, nr. 33). In het onderzoek zal aandacht worden besteed aan de aard van mogelijke ongewenste effecten van de vollaasturesystematiek

alsmede de mate waarin deze zich kunnen voordoen. Bovendien worden de voor- en nadelen van desbetreffende systematiek in vergelijkend perspectief geplaatst met alternatieve, waaronder buitenlandse, systemen. Aangezien het onderzoek op dit moment wordt beoordeeld door een externe partij, acht ik het op dit moment niet zinvol verder inhoudelijk in te gaan op de uitkomsten van het onderzoek. Zoals ook blijkt uit het voorbeeld van de Duurzame Energie Koepel, is niet uit te sluiten dat er een financiële prikkel bestaat om te opteren voor een turbine met een grotere generatorcapaciteit ten opzichte van een turbine met een zelfde rotor doch met een kleinere generatorcapaciteit. Elke systematiek kent echter zowel voor- als nadelen. Voor windrijke locaties kan de keuze voor een turbine met een hoger nominaal elektrisch vermogen interessant zijn om zo te voorkomen dat men eerder dan de genoemde 10 jaar het maximum aantal vollasturen heeft bereikt; voor minder windrijke locaties is dit minder van belang aangezien zij veelal de volledige 10 jaar nodig zullen hebben om het genoemde maximum te bereiken. Met betrekking tot de windrijke locaties merk ik op dat in de regel op deze locaties turbines worden geplaatst met een hoog nominaal elektrisch vermogen en dat binnen het huidige marktaanbod voor deze zogeheten kustturbines, de alternatieven voor een nog hoger nominaal elektrisch vermogen beperkt zijn. Voor bestaande turbines acht ik de kans op zogeheten retrofits (het vervangen van de oorspronkelijke generator door een grotere generator) zeer klein. Reden hiervoor is dat de technische speelruimte beperkt is. Alle onderdelen van de turbine, zoals de gondel, de rotor en de generator, zijn op elkaar afgestemd. Bij plaatsing van bijvoorbeeld een zwaardere generator moet dan ook rekening worden gehouden met deze afstemming en het effect van een bijvoorbeeld het extra gewicht van de generator.

Tot slot merk ik op dat zal worden voorzien in een monitoring van de ontwikkeling van vermogens van de in Nederland – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel – geplaatste windturbines teneinde de werkelijke effecten van de vollasturesystematiek te kunnen beoordelen.

De leden van de CDA-fractie vroegen of het vaststellen van de hoogte van de subsidiebedragen anderhalf jaar voordat deze bedragen gelden, wel voldoende tijdig is. Zij vroegen zich af of de hoogte van de subsidiebedragen niet bijvoorbeeld drie jaar van tevoren kan worden vastgesteld. Ik ben het met de leden van de fractie van het CDA eens dat het van groot belang is om de subsidiebedragen tijdig vast te stellen. ECN heeft in opdracht van het ministerie van Economische Zaken de tijd die verstrijkt tussen een definitieve investeringsbeslissing en de daadwerkelijke start van een project onderzocht. In lijn met deze analyses ben ik voornemens de subsidiebedragen anderhalf jaar voor het begin van het jaar waarvoor de subsidiebedragen gelden, bekend te maken. Dit betekent dat ik nog dit jaar de subsidiebedragen voor 2004 en 2005 zal vaststellen en medio 2004 ook de subsidiebedragen voor 2006. Dit betekent in de praktijk dat bijvoorbeeld voor een project dat halverwege een jaar daadwerkelijk start met de productie van elektriciteit, het relevante subsidiebedrag twee jaar van tevoren bekend is. Ik verwacht dat investeerders voldoende tijdig zekerheid wordt gegeven over de subsidiebedragen. Het nog eerder bekend maken van subsidiebedragen lijkt gezien de analyse van ECN niet noodzakelijk. Bovendien heeft dit als belangrijk nadeel dat actuele ontwikkelingen van de onrendabele top niet meer mee genomen kunnen worden bij de vaststelling van de subsidiebedragen. Dit kan tot gevolg hebben dat ofwel te veel ofwel te weinig subsidie wordt gegeven. Dit is beide ongewenst, ook gelet op de Europese aspecten.

Wel streef ik ernaar het proces van de vaststelling van de hoogte van de subsidiebedragen transparant te maken. Dit kan enerzijds door relevante partijen te consulteren voor het vaststellen van de subsidiebedragen en anderzijds door de relevante trends die de onrendabele top bepalen in

kaart te brengen en inzichtelijk te maken voor marktpartijen. Hierdoor wordt het voor marktpartijen mogelijk zelf eerder een inschatting te maken van de verwachte ontwikkeling van de subsidiebedragen.

De leden van de fractie van het CDA vroegen de rendementseis voor afvalverbrandingsinstallaties zodanig vast te stellen dat energieopwekking uit afvalverwerking grote prioriteit krijgt en houdt. Energieopwekking uit afvalverwerking krijgt zeker prioriteit. Afvalverbrandingsinstallaties met een rendement van ten minste 26% komen voor subsidie in aanmerking. De onrendabele top die hoort bij een installatie met een rendement van 26%, wordt met een vergoeding van 2,9 €ct/kWh, het subsidiebedrag dat geldt voor het biogene deel van alle mengstromen, volledig gedekt. Bij de bepaling van de rendementseis van 26% mag ook de warmte worden meegenomen. Een lagere rendementseis zou moeten leiden tot een lagere vergoeding omdat er anders sprake is van overstimulering. Daarmee zou echter het uitgangspunt dat voor het biogene deel van mengstromen, of het nu verwerkt wordt in afvalverbrandingsinstallatie of elders, een gelijk subsidiebedrag geldt, worden doorbroken. Juist een rendementseis van 26% lokt nieuwe investeringen uit in (hoge rendements)afvalverbrandingsinstallaties en dit leidt, door het hogere rendement, tot extra productie van duurzame elektriciteit. Dit is ook geheel in lijn met het Landelijk afvalbeheerplan 2002–2012 (Kamerstukken II 2002/03, 28 600 XI, nr. 93).

De leden van de CDA-fractie deden een dringend beroep op de staatssecretaris om de reactie op de motie over visgeleidingssystemen (Kamerstukken II, 2002/2003, 28 600 XIV, nr.79) als bijlage bij de nadere memorie van toelichting te voegen. Als bijlage bij deze memorie treft u de brief omtrent de uitvoering van deze motie aan¹. Daarnaast vroegen de leden van de CDA-fractie of er sinds 1 januari 2003 al gebruik is gemaakt van de milieu-investeringsaftrek (MIA) voor visgeleidingssystemen. Aangezien visgeleidingssystemen pas sinds 1 januari 2003 voor de MIA in aanmerking komen en investeerders een termijn van maximaal 3 maanden hebben voor het doen van de melding (na aangaan van de investeringsverplichting of het maken van voortbrengingskosten) is momenteel nog niet bekend of er al gebruik is gemaakt van de MIA. Tot slot vroegen de leden van de CDA-fractie of er reeds overleg is met België en Duitsland om de Maas, de Rijn en de Schelde van deze systemen te voorzien, ook vóór de Nederlandse grens. Op dit moment wordt nog niet specifiek over visgeleidingssystemen en de plaatsten waar deze zouden moeten worden aangelegd gesproken in internationaal verband. Het onderwerp vissterfte, onder andere veroorzaakt door waterkrachtcentrales, komt wel in internationaal overleg aan de orde. Daarbij wordt in algemene termen gesproken over mogelijkheden (zoals verschillende visgeleidingssystemen) om deze vissterfte te voorkomen. Zoals ook aangegeven wordt in de brief die als bijlage is bijgevoegd, is de regering van mening dat deze discussie over visgeleidingssystemen zeker ook in internationaal verband moet worden gevoerd. Daarom zal dit vraagstuk nadrukkelijk aan de orde gesteld worden in internationaal overleg met andere landen uit het stroomgebied van de Maas en de Rijn om zo een internationaal consistente lijn te realiseren.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen welke lidstaten van de EU niet uitsluitend de productie-installaties op nationaal grondgebied stimuleren. Los van Nederland is in negen van de vijftien lidstaten van de EU is gekozen voor een zogenaamd feed-in tariff systeem. Hierbij wordt de nationale productie van duurzame elektriciteit gestimuleerd met een vergoeding per opgewekte kilowattuur elektriciteit. In de andere EU-landen worden afwijkende systemen gehanteerd. Zo wordt in Ierland door de overheid een tender uitgeschreven voor de goedkoopste

---

¹ Is ter inzage gelegd op het Centraal Informatiepunt onder griffiennr. 129601.24.

nationale producent van duurzame elektriciteit. In Italië worden nationale energieproducenten verplicht een zeker aandeel duurzame elektriciteit te produceren. In Engeland, België en Oostenrijk wordt een verplichting bij hetzij de consument of de energieleverancier gelegd om een zeker aandeel duurzame elektriciteit af te nemen of te leveren. In de praktijk komt het er echter in alle gevallen op neer dat alleen nationaal geproduceerde duurzame elektriciteit meetelt voor het realiseren van de verplichting.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of de redenering dat als Nederland eenzijdig subsidie zou geven aan buitenlandse producenten, Nederland wel de kosten heeft en niet de baten, ook geldt voor Nederlandse ondernemingen die in het buitenland produceren waarbij de productiemiddelen in volledig eigendom van de Nederlandse onderneming blijven. Op dit moment draagt elk land zelf de kosten voor de stimulering van de productie van duurzame elektriciteit in dat land. In Nederland is deze lijn ook gekozen. Zolang er geen sprake is van Europese harmonisatie van de stimulering van de productie van duurzame elektriciteit, is het niet opportuun voor Nederland om als enige lidstaat van de EU te kiezen voor stimulering van in het buitenland geproduceerde duurzame elektriciteit. Voor deze keuze is het niet relevant of een buitenlandse productie-installatie voor duurzame elektriciteit in eigendom is van een Nederlandse onderneming of van een buitenlandse onderneming. Europeesrechtelijk is dit onderscheid bovendien niet toegestaan. Wel is toegestaan een onderscheid te maken naar productielocatie, zoals ook in het wetsvoorstel is geschied.

De richtlijn 2001/77/EG van 27 september 2001 betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt (hierna: richtlijn duurzame elektriciteit) heeft tot doel om verhoging van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de elektriciteitsproductie binnen de interne elektriciteitsmarkt te bevorderen en de grondslag te leggen voor een toekomstige kaderregeling van de EU daarvoor. Daarnaast zal de Europese Commissie op grond van de richtlijn beziën of nationale steunregelingen voor duurzame elektriciteit geharmoniseerd moeten worden. De richtlijn duurzame elektriciteit bepaalt dat lidstaten vanaf oktober 2003 een systeem van garanties van oorsprong, die de huidige Nederlandse groencertificaten zullen vervangen, in het leven moeten roepen. Voor wat betreft de mogelijke harmonisering van steunregelingen in de richting van één Europees steunkader voor duurzame elektriciteit moet de Europese Commissie volgens de Richtlijn duurzame elektriciteit uiterlijk oktober 2005 een verslag indienen over de ervaringen met de diverse nationale steunmaatregelen. Daarbij kan zij voorstellen doen voor een kaderregeling. De richtlijn zegt echter ook dat er bij een dergelijke kaderregeling voor duurzame elektriciteit toereikenden overgangperiodes van tenminste 7 jaar voor de bestaande nationale steunmaatregelen in acht moet worden genomen. Met het oog hierop zal het volledig totstandkomen van één EU markt voor duurzame elektriciteit nog wel tot ná 2010 duren. Het is ook om die reden niet verstandig om als Nederland in deze fase van (het nog ontbreken van) een Europese groene markt, als enige EU-land subsidie beschikbaar te stellen voor buitenlands productievermogen. Ik ben het overigens wel eens met de gedachte die naar ik aanneem ligt achter de vraag van de PvdA, namelijk dat we er goed aan doen te streven naar een goed functionerende Europese groene markt waar de productie daar plaats vindt waar de beste mogelijkheden zijn. Het Nederlands voorzitterschap van de EU in de tweede helft van 2004 biedt een goede gelegenheid de Europese dimensie van de groene markt te bespreken met de andere lidstaten.

Daarnaast vroegen de leden van de fractie van de PvdA of het uitsluiten van subsidie van in het buitenland geproduceerde duurzame elektriciteit nog steeds goedkoper is als Nederland straks duurzame elektriciteit in het

buitenland moet kopen om aan de Europese verplichtingen te voldoen. Zoals reeds eerder gesteld, en ook door ECN onderschreven, is het mijn inziens mogelijk met het wetsvoorstel en de (beperkte) vrijstelling van de REB duurzame elektriciteit, te voldoen aan de Europese verplichtingen. Net als nu het geval is, is ook bij toenemende productiecapaciteit, nog steeds import nodig. Een verdere harmonisering van de stimuleringsmaatregelen en het ontstaan van een groene markt in de EU zal ertoe leiden dat de maatschappelijke kosten van opwekking van groene stroom uiteindelijk gaan convergeren.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen naar de bouw van installaties voor duurzame elektriciteit in Nederland. In het algemeen kan gezegd worden dat marktpartijen positief hebben gereageerd op het wetsvoorstel, met name op de meerjarige zekerheid die investeerders volgens het wetsvoorstel geboden wordt. Het is echter nog te vroeg om een structurele toename van de investeringen te kunnen signaleren. Wel heb ik de verwachting dat als gevolg van het wetsvoorstel de komende jaren meer investeringen zullen plaats gaan vinden. Echter, naast de inwerkingtreding van het wetsvoorstel, is ook van belang dat de andere knelpunten, zoals de procedures voor vergunningverlening voor windmolens worden opgelost.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of het juist is dat het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voorlopig geen medewerking verleent aan het behandelen van aanvragen met betrekking tot windenergie in afwachting van het verschijnen van de 5^e Nota Ruimtelijke Ordening. Dit is ten dele juist. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft in 2001 vier aanvragen voor een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken voor offshore windparken geweigerd op grond van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (deel 3 van de PKB). Immers, in de Vijfde Nota wordt gesteld dat windturbines in de exclusieve economische zone niet zijn toegestaan voor zover dit niet de in deze nota aangegeven voorkeursgebieden betreft. Voorts is aangegeven dat een vergunning ingevolge de Wet beheer rijkswaterstaatswerken voor de bouw van windturbineparken pas dan wordt afgegeven indien van rijkswege eerst een concessie is verkregen. Op dit moment wordt met de andere betrokken ministeries hard gewerkt aan de vormgeving van een concessiestelsel. Ik kan mededelen dat de interdepartementale samenwerking op dit punt voorspoedig verloopt. Ik verwacht nog voor de zomer, in samenwerking met de departementen van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, met een brief hierover te komen.

Voorts vroegen de leden van de PvdA-fractie of het mogelijk is dat nog dit jaar de integratie en stroomlijning van processen wordt gerealiseerd met het oog op het voorkomen dat investeerders uitwijken naar het buitenland. Ik neem aan dat de leden van de PvdA refereren aan de recentelijk gestart B4-operatie waarbij het wegnemen van de bestuurlijk-juridische knelpunten rond windenergie en gaswinningsprojecten onderdeel van uitmaakt. Onder voorzitterschap van voormalig Staatssecretaris van Defensie, de heer Van Hooff, vinden thans de voorbereidingen en nadere uitwerking plaats van het project, met als ambitie te komen tot één integrale afweging, inperking van het aantal inspraakmomenten en bekorting van doorlooptijden. Het voornemen is om ultimo 2003 de Tweede Kamer te rapporteren over oplossingsrichtingen. Op basis daarvan kunnen eventuele concrete (wetgevings-)acties in gang worden gezet. Dat betekent dat de stroomlijning en integratie van processen dit jaar nog niet van kracht zal zijn. Ik heb echter al wel een aantal concrete maatregelen genomen die ook bijdragen aan een kortere doorlooptijd voor projecten. Voor gemeenten is bijvoorbeeld een helpdesk ingericht en zijn er extra mogelijkheden beschikbaar gesteld voor financiële ondersteuning bij inhuur van derden. Verder zijn ook provincies, de VNG en provinciale milieuorganisaties op veel plekken hard aan het werk om

locaties voor wind in beeld en beschikbaar te krijgen. Het risico dat investeerders naar het buitenland gaan, kan ik moeilijk inschatten. Wel heb ik er alle vertrouwen in dat met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel er voldoende financiële prikkels en zekerheid worden verschaft om in Nederland projecten te realiseren.

De leden van de fractie van de PvdA stelden vervolgens nog drie vragen. Zij vroegen in hoeverre de uitkomst van het Intomart marktonderzoek in 1999, waarbij 45% van de geïnterviewde consumenten wilde switchen naar duurzame elektriciteit, in 2003 nog representatief is. Ik verwacht dat de uitkomst van 1999 niet helemaal meer representatief zal zijn voor 2003. Begin 1999 waren er nog slechts 100 000 afnemers van duurzame elektriciteit. Inmiddels zijn dat er ruim 1,3 miljoen. Ervan uitgaande dat de meest enthousiaste klanten inmiddels op duurzame elektriciteit zijn overgestapt zullen de moeilijker tot switchen te bewegen klanten wat meer de overhand krijgen. Een meer precieze voorspelling van de vraag naar duurzame elektriciteit is niet te maken omdat dit ook samenhangt met de prijs voor duurzame elektriciteit. Zolang leveranciers in staat zijn om duurzame elektriciteit voor dezelfde prijs aan te bieden als grijze stroom, zie ik geen reden om te vooronderstellen dat niet nog steeds een grote minderheid van de consumenten zou willen switchen naar duurzame elektriciteit. Wel is het natuurlijk zo dat een behoorlijk deel van het potentieel al benut is.

Ten tweede vroegen de leden van de fractie van de PvdA welke concrete resultaten het BLOW-convenant inmiddels heeft opgeleverd. Op dit moment hebben alle provincies hun plan van aanpak ingediend en is het merendeel met de uitvoering ervan bezig. In het komende jaarverslag over 2002 (naar verwachting in juli 2003 gereed) zal door alle BLOW-partners verantwoording worden afgelegd over de geboekte resultaten. Ik kan u in elk geval mededelen dat in 2002 een record aan windvermogen (circa 202 MW) is bijgeplaatst. De jaren daarvoor bedroeg het jaarlijks gemiddeld bijgeplaatst vermogen circa 45 MW. Naar verwachting zal 2003 vergelijkbaar zijn met 2002 waar het gaat om bij te plaatsen windvermogen. Mijn departement is één van de rijkspartners binnen de BLOW en vervult, samen met het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, een belangrijke faciliterende rol. Met de invoering van het wetsvoorstel en gelet op de B4-operatie verwacht ik dat een stevige impuls wordt gegeven aan het investeringsklimaat voor windenergie en dat dientengevolge de provincies het gemakkelijker zullen hebben bij de realisatie van hun taakstellingen.

Ten derde vroegen de leden van de PvdA-fractie naar de termijn waarop de resultaten van het onderzoek naar alternatieve systemen voor de vollaasturen beschikbaar zijn. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een onderzoek naar de effecten van de vollaasturensystematiek alsmede naar mogelijkheden voor alternatieve en in het buitenland vigerende vergoedingssystemen voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door ECN. Onderdeel van het onderzoek vormt een review op de onderzoeksresultaten, uit te voeren door een derde partij. Teneinde de onafhankelijkheid van het reviewproces te borgen alsmede het proces niet te verstoren, wil ik mij op dit moment onthouden van inhoudelijk commentaar. Naar aanleiding van de motie – Gerkens (Kamerstukken II 2002/03, 28 665, nr. 33) streef ik er naar aan de Tweede Kamer vóór 1 juni 2003 een notitie inzake de genoemde alternatieve systemen toe te zenden.

Tot slot vroegen de leden van de fractie van de PvdA of er bereidheid bestaat om de stimuleringsregelingen voor duurzame elektriciteit op de Europese agenda te zetten. Deze bereidheid is zeker aanwezig, en daartoe zijn ook al acties ondernomen. Onderdeel van de Richtlijn duurzame elektriciteit is dat in de komende jaren wordt gewerkt aan verdere

harmonisering van de nationale stimuleringsmaatregelen. De Europese Commissie zal in 2004 een eerste verslag opmaken over stand van zaken van de implementatie van de richtlijn door de lidstaten en aanbevelingen formuleren voor de verdere totstandkoming van een Europese groene markt. Ik heb de Europese Commissie laten weten graag te willen samenwerken op dit punt. Mogelijk biedt ook het Nederlands voorzitterschap van de EU in de tweede helft van 2004 een goede gelegenheid de harmonisering van de stimuleringsregelingen voor duurzame elektriciteit nadrukkelijk op de Europese agenda te zetten.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen om een tussendoelstelling van 5 of 6 procent duurzame elektriciteitsproductie in 2006. Ook vroegen zij om helderheid over de aard van de bestaande doelstelling van 9% duurzame elektriciteit; is dit een productie- of een verbruiksdoelstelling? De duurzame elektriciteitsdoelstelling is een verbruiksdoelstelling, met als doel 9% duurzame elektriciteit in 2010, en 6% duurzame elektriciteit in 2006. Ik verwacht dat een aanzienlijk deel van de in Nederland verkochte duurzame elektriciteit in Nederland zelf geproduceerd kan en zal worden. Het wetsvoorstel zal hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Ik kan en wil echter niet garanderen dat alle in Nederland verbruikte duurzame elektriciteit, ook in Nederland wordt geproduceerd. Het antwoord op de vraag hoeveel van de verbruikte duurzame elektriciteit in Nederland of in het buitenland is geproduceerd, is namelijk ook afhankelijk van het stimuleringsbeleid van andere lidstaten van de EU en de wijze waarop marktpartijen hierop zullen inspelen. In Europa hebben wij met elkaar verbruiksdoelstellingen afgesproken, juist ook met in het achterhoofd dat er op termijn sprake zou moeten zijn van een Europese groene markt. Ik kies dan ook niet voor een doelstelling of tussendoelstellingen aan de productiekant. Reden hiervoor is dat dit tot gevolg zou kunnen hebben dat de verbruiksdoelstelling minder kosteneffectief wordt gerealiseerd. Wel streef ik er naar dat een zo groot mogelijk deel van deze verbruiksdoelstelling met Nederlandse productie wordt ingevuld.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen voorts naar de inhoud van de productieramingen op basis waarvan de regering een raming heeft gemaakt van het voor de uitvoering van het wetsvoorstel benodigde budget. Bij de voorbereidingen van het wetsvoorstel is voor wat betreft duurzame energie een productie van 5418 miljoen kilowattuur (kWh) in 2006 geraamd, onderverdeeld in 2200 miljoen kWh wind op land, 300 wind op zee, 150 waterkracht, 83 zon-pv, 2888 biomassa en 1317 miljoen kWh afvalverbrandingsinstallaties. Zoals al eerder uiteengezet vind ik het niet wenselijk om een productiedoelstelling in te stellen. Voor de budgetramingen is het echter wel nodig om inzicht te krijgen in de verwachte volumeontwikkelingen. Om deze reden zijn de hiervoor geschetste ramingen gemaakt.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen waarom het niet mogelijk is dat installaties in het buitenland waar uitsluitend voor Nederlands gebruik duurzame elektriciteit wordt geproduceerd toch voor subsidie in aanmerking komen. Naar aanleiding van soortgelijke vragen van de leden van de PvdA-fractie, ben ik hierboven reeds uitvoerig ingegaan op de vragen rond subsidie voor installaties in het buitenland. Korthedshalve moge ik voor het antwoord op de vraag van de leden van de fractie van GroenLinks naar deze antwoorden verwijzen.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen naar de stand van zaken van de nadere onderverdeling van biomassa. Ook vroegen de leden van de fractie van GroenLinks waarom een nadere onderverdeling van biomassa niet per 1 juli 2003 gerealiseerd kan worden. In december 2002 is een onderzoek gestart door Novem en Kema naar de mogelijkheid en

wenselijkheid van een nadere differentiatie van «grootschalige inzet van zuivere biomassa in kolen- of gasgestookte installaties». Deze nadere differentiatie moet leiden tot verschillende subsidiebedragen voor verschillende soorten biomassa, waardoor nauwkeuriger wordt aangesloten bij de onrendabele top van de verschillende opties. Ik streef er naar om voor 1 juni het standpunt van de regering per brief aan de Tweede Kamer te sturen. De subsidiebedragen voor 2003 zijn reeds besproken in het debat met de Tweede Kamer in december. Een nadere onderverdeling zal opnieuw met de Tweede Kamer moeten worden besproken. Gelet hierop en op de timing van de brief, lijkt een nadere onderverdeling per 1 januari 2004 voor installaties die vanaf die datum starten met grootschalige verwerking van biomassa voor het eerst haalbaar.

Het lid van de OSF verzocht om een beoordeling te geven van het Duitse systeem voor stimulering van duurzame energie. Het systeem van terugleververgoedingen voor duurzame elektriciteit in Duitsland is vastgelegd in het Erneuerbare-Energien-Gesetz (EEG) dat in april 2000 in werking is getreden. Het systeem beoogt niet alleen een toename van geplaatst windvermogen maar ook de spreiding ervan. Uitgangspunt is vooral het stimuleren van de locaties met een lage windsnelheid waarbij ter voorkoming van overstimulering van locaties met een hogere windsnelheid, een termijn aan het starttarief is verbonden. Er is echter geen maximum gesteld aan het aantal kilowatturen waarover de terugleververgoeding gegeven wordt. Dat betekent dat locaties met weinig wind al interessant zijn en windrijke locaties een bijzonder goed rendement geven op investeringen. Het Duitse systeem voorziet derhalve in forse financiële prikkels voor investeerders en stimuleert tevens de regionale spreiding van windvermogen. Door het ontbreken van een plafond is de regeling erg kostbaar en niet efficiënt (overstimulering van windrijke locaties). Bovendien is het systeem in opzet en uitvoering nogal bewerkelijk. Met de vollasturensystematiek wordt zowel rekening gehouden met het voorkomen van overstimulering alsmede de spreiding van windvermogen. Dit laatste wordt ingegeven door de afspraken die zijn gemaakt binnen het BLOW-convenant.

Het lid van de fractie van OSF vroeg of zonne-energie niet effectiever wordt gestimuleerd als het budget wordt overgeheveld naar de EPR. In de eerste plaats is er sprake van verschillende doelgroepen. Bij de EPR zijn dit particulieren en woningbouwcoöperaties. Voor het wetsvoorstel zijn dit ook ondernemers. Hierdoor is het lastig de (kosten)effectiviteit van beide instrumenten adequaat te vergelijken. Of zonne-energie effectiever wordt gestimuleerd via de EPR of via het wetsvoorstel is niet op voorhand te zeggen. Dit zal afhangen van de mate waarin het wetsvoorstel zal worden aangegrepen om voor elektriciteit, opgewekt met behulp van zon-PV, subsidie aan te vragen. Dat zal de toekomst moeten leren.

Het lid van de fractie van de OSF vroeg tot slot of besluitvorming over de hoogte van de subsidiebedragen versneld kan worden, zodat voorkomen wordt dat vertragingen rond investeringen optreden. In antwoord op deze vraag wil ik graag korthedshalve verwijzen naar het antwoord dat ik eerder heb gegeven op een soortgelijke vraag van de leden van de fractie van het CDA.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
J. G. Wijn